

Zbývá tudíž jen ještě zkoumati, zdali zaměstnání K.-ové nelze snad kvalifikovati jako příležitostné, jak za to má stížnost.

Nss vyslovil již častěji (sr. na př. Boh. A 8842/30 a nál. v něm citované), že o zaměstnání příležitostném podle cit. zák. — jež třeba přesně lišiti od zaměstnání vedlejšího — lze mluvit jen tenkrát, je-li dotyčná činnost podle obsahu smluvního závazku zjevem nahodilým, ojedinělým, krátce trvajícím, takže pro tuto nahodilost a krátkodobost netvoří řádný zdroj příjmů osoby pracující. Otázku, zda jest tu práce příležitostná, třeba řešiti z povahy toho kterého pracovního poměru, nikoliv jen ze životního postavení zaměstnancova, a je vždy přihlížeti v první řadě k tomu, jde-li o pracovní poměr rázu trvalejšího čili nic.

Pokud stížnost se snaží dovoditi, že výraz »nikoli příležitostně« se rovná výrazu »nikoliv jako vedlejší zaměstnání«, nemá tento názor nejmenšího podkladu ve znění zák., neboť tento naopak pojmy ty rozlišuje a nelze je proto směšovati nebo sobě na roveň stavěti.

Dospěl-li však žal. úřad, vycházející z nesporných skutečností, že K.-ová pracuje pro st-le od r. 1929, že mzda činila 35—40 Kč týdně a že pracovala asi 15 hodin týdně, k úsudku, že šlo o poměr rázu trvalejšího a nikoliv o zjev nahodilý, ojedinělý, krátce trvající, a že proto zaměstnání K.-ové nelze kvalifikovati jako práci toliko příležitostnou, nelze shledati, že by závěr ten neměl dostatečného podkladu ve zjištěných skutkových okolnostech nebo že by byl nelogický. Ale pak nelze také uznati, že by nař. rozhodnutí, vyslovující, že K.-ová jest pojištěním povinna podle § 3 cit. zák., nebylo ve shodě se zákonem, ježto předpoklady tohoto ustanovení stížností vyvráceny nebyly. Má-li však nař. rozhodnutí oporu v zákoně samotném, netřeba dále zkoumati, odpovídá-li i poukaz žal. úřadu na směrnice Ústřední sociální pojišťovny zákonu, nehledě ani k tomu, že v této části žal. úřad toliko projevil určitý právní názor pro futuro, aniž by věc pro sporné období podle oněch směrnic posuzoval.

Č. 11.772.

Pojištění pensijní: Samostatný kupec-jednatel nebo zaměstnanec firmy zastupované?

(Nález ze dne 2. března 1935 č. 12.620/35.)

Prejudikatura: srov. Boh. A 9144/31, 10.084/32.

Věc: Alois W. v O. (adv. Dr. Leop. Langer z Prahy) proti ministerstvu sociální péče o pensijní pojištění.

Výrok: Stížnost se zamítá pro bezdůvodnost.

Důvody: Výměrem ze 7. května 1931 vyslovila úřadovna A všeobecného pensijního ústavu v Brně podle zák. o pensijním pojištění č. 89/1920, resp. 26/1929 Sb., že Alois W. v O. v zaměstnání obchodního zástupce u Prodejní společnosti pro řetězy a drátěné zboží, spol. s r. o. v Praze II., podléhá od 1. února 1927 pensijnímu pojištění, a předepsala příslušné pojistné příspěvky.

Zem. úřad v Brně rozhodnutím z 9. prosince 1931 vyhověl odvolání firmy a, zrušiv výměr úřadovny všeobecného pensijního ústavu, vyslovil, že Alois W. pojistné povinnosti nepodléhá.

Min. soc. péče nař. rozhodnutím nevyhovělo dále odvolání Aloise W. z těchto důvodů: »Z ustanovení § 1 odst. 1 zák. z 21. února 1929 č. 26 Sb. plyne, že základním zákonným předpokladem pojistné povinnosti pensijní jest poměr služební. Pojem služebního poměru není v cit. zák. vymezen, a dlužno proto se řídit ustanovením § 1151 o. z. o., podle něhož pojmem služebního poměru sluší rozuměti ony vztahy, které vyplývají pro dvě osoby z uzavření služební smlouvy. Tato vznikne, je-li někdo povinen konati jinému po určitou dobu služby. Podstatným pojmovým znakem služební smlouvy a tedy i služebního poměru je podle toho na straně zaměstnancově závazek konati služby a na straně zaměstnavatelově, není-li umluvena bezplatnost těchto služeb, závazek poskytovat zaměstnanci určité úplaty. Jestliže je tedy zaměstnanec povinen svému zaměstnavateli konati služby, plyne z toho, že co do konání služeb těch jest vázán řídit se příkazy zaměstnavatelovými, čímž vzniká poměr vázanosti a podřízenosti vůči zaměstnavateli, kterému na vykonávání služeb přísluší nárok proti zaměstnanci. Alois W. ve své funkci zástupce na provisi zprostředkuje pro firmu obchody, získává zakázky, které jí odevzdává k vyřízení. Při své činnosti jest úplně samostatným a neodvislým, neboť koná obchodní cesty podle vlastních dispozic a rozhodnutí, zejména není nikterak omezen v tom směru, že by byl povinen konati určité pochůzky, navštěvovati určité osoby a místa podle příkazu předem daného. Za svou činnost jest honorován provisemi a to pouze za skutečně uzavřené obchody. Z uvedeného dlužno souditi, že v daném případě není oné podřízenosti a vázanosti, jakou má na mysli § 1151 o. z. o., takže poměr zaměstnancův k firmě nelze kvalifikovati jako poměr služební, který je nezbytným předpokladem pro pojistnou povinnost, stanovenou v pensijním zákoně. Okolnost, že A. W. byla vymezena určitá provise, a že je povinen občas výjimečně podle rozkazů firmy navštívit určité osoby, svědčí sice o jisté vázanosti vůči firmě, avšak dlužno přihlížeti k tomu, že každá dvoustranná smlouva přináší s sebou vzájemné povinnosti smluvních stran a že takové závazky o sobě nezakládají ještě podřízenosti a vázanosti poměru služebního ve smyslu § 1151 o. z. o. Povinnosti hájiti zájmů firmy, zpravovati firmu občas o dosažených výsledcích činnosti, zákaz zastupovati jiné firmy, jsou rázu všeobecného a nelze z nich usuzovati na podřízenost a vázanost jeho vůči firmě.«

O stížnosti uvážil nss toto:

Žal. úřad i stížnost jsou za jedno v tom, že spor o pensijní pojistnou povinnost st-lovu závisí výhradně na zodpovězení otázky, zdali v kritické době st-l pro firmu »Prodejní společnost pro řetězy a drátěné zboží, spol. s r. o. v Praze II.,« zprostředkoval obchody jako samostatný kupec-jednatel, či na základě smlouvy služební jako zaměstnanec firmy. Žal. úřad, jak zřejmo z odůvodnění nař. rozhodnutí, popřel existenci smlouvy služební, čemuž stížnost odporuje, snažíc se dovoditi, že v daném případě jsou předpoklady smlouvy služební splněny.

Jednatel (zástupce na provisi) je k firmě, kterou zastupuje, zajisté v poměru smluvním. Tak tomu je u jednatele samostatného i u jednatele nesamostatného. Zdali in concreto jest jednatel zaměstnancem obchodníkovým, řešiti je z obsahu smlouvy mezi nimi uzavřené, a lze usuzovati

na existenci smlouvy služební jedině, když jest na straně jednatele taková podřízenost a vázanost na rozkazy obchodníkovy, kterou nelze pojmově sloučiti s postavením jednatele samostatného (sr. Boh. A 9144/31, 10.084/32 a j.).

Stížnost míní, že tyto znaky vázanosti a podřízenosti jsou obsaženy v písemné smlouvě mezi stranami 17. února 1927 uzavřené. Z ní jde prý najevo, že povinností smlouvou je: stále navštěvovati zákazníky, přijímati objednávky jen za ceny firmou určené, veškeré obchody uzavíratí pouze jménem firmy, hájiti její zájmy také tím, že jest ihned oznámiti, jaké zboží konkurenční firmy nabízejí, zákaz zastupovati firmy konkurenční, stálý styk s firmou atd.; zejména klausuli konkurenční s pohružkou okamžitého rozvázání smlouvy má stížnost za typickou pro smlouvu služební. Že st-1 koná služby, o tom prý nemůže býti pochybnosti, a existenci smlouvy služební nebrání, že mzda byla vyjednána určitými procenty kupní ceny. I ujednání výpovědi jest prý určitým znakem smlouvy služební. Vytýká, že žal. úřad těmito zde uvedenými znaky se nezabýval a o těchto okolnostech neuvažoval.

Stížnosti nelze přisvědčiti.

Proti těmto vývodům stížnosti nutno poukázati k tomu, že smlouva uzavřená mezi st-lem a jmenovanou firmou jest smlouvou dvoustrannou. Takové smlouvy již podle svého pojmu a právní povahy obsahují vzájemné povinnosti a závazky obou smluvních stran. Samostatnosti jednatele (obchodního zástupce) není však na újmu, jestliže ve smlouvě jsou vymezeny určité jeho povinnosti, a je-li jeho činnost po určitých stránkách omezena, ať již místně nebo obsahově. Omezení taková vyplývají přirozeně již z povahy věci samé a ze smluvního poměru. Podle toho nemohlo by samostatnosti obchodního zástupce býti na újmu již to, že mu smlouvou byly uloženy povinnosti sloučené přirozeně s podstatou a účelem zprostředkovatelské činnosti obchodního zástupce, takže tyto povinnosti mohou se jeviti jen výplní sjednané smlouvy. Taková ujednání, jež plynou ze samé podstaty dvoustranné smlouvy a z pojmu zprostředkování obchodů, nezakládají pak o sobě ještě podřízenosti a vázanosti, charakterisující pojmově služební smlouvu, není-li tu zvláštních ustanovení, která by svědčila o takové podřízenosti a vázanosti k rozkazům firmy, jež by s pojmem samostatného jednatele nebyly slučitelné.

Momenty, na které stížnost poukazuje, však nevykazují takovýchto charakteristických znaků smlouvy služební.

Působnost obchodních zástupců (jednatelů, agentů na provisi) a to jak samostatných, tak i nesamostatných pozůstává ve zprostředkování obchodů pro jiné osoby. Podstata zastoupení záleží tu v tom, že právní účinky jednání zástupcova projevují se přímo a bezprostředně v osobě zastoupeného (arg. § 1017 o. z. o., čl. 52, 298 obch. zák.). Plyne tedy již z pojmu zastoupení, že obchodní zástupci (na rozdíl od komisionářů, čl. 360 obch. z.) uzavírají obchody jménem své firmy a nikoliv ve jméne vlastním; není tedy ustanovení tohoto obsahu ve smlouvě ještě známkou služebního poměru. Samozřejmostí pak jest, že firma určuje ceny zboží, vždyť jde o její zboží, ona je subjektem zprostředkované kupní smlouvy a obchodní zástupce — ať samostatný či nesamostatný — jest jen prostředníkem mezi firmou a zákazníkem. Jako takový prostředník jest ob-

chodní zástupce i bez výslovného smluvního ustanovení povinen hájiti zájmy firmy, kterou zastupuje, a jest jen bližším vymezením této povinnosti, plynoucí z povahy zastupitelského poměru, zákaz zastupovati konkurenční firmy. I při jednatelství samostatném musí býti obchodní zástupce se svou firmou ve stálém styku a musí po dobu trvání smluvního poměru navštěvovati zákazníky, a to tak, jak toho zájmy zastoupené firmy vyžadují a jak se smluvně zavázal. Kriterium pro podřízenost a vázanost nemůže býti ani okolnost, že porušení závazku, nezastupovati konkurenční firmy, může býti, jak smlouva stanoví, důvodem okamžitého rozvázání smlouvy, a že ujednání jest uzavřeno na neurčitou dobu a může býti obaporně s okamžitou platností koncem každého měsíce vypovězeno; neboť okolnost tato pro posuzování otázky podřízenosti a vázanosti jest bez právního významu, týkajíc se jen smluvených předpokladů pro zrušení, resp. vypověditelnost smlouvy, ale není rozhodujícím momentem pro právní kvalifikaci smlouvy jakožto služební.

Z toho plyne, že smluvní ustanovení, na která stížnost poukazuje, nejsou s to ani jednotlivě ani v souhrnu dolíčiti existenci smlouvy služební, ježto jsou pojmově přípustna i při smluvním poměru samostatného obchodního zástupce. Nemohou proto shora cit. vývody stížnosti otrásti úsudkem žalovaného úřadu, že mezi st-lem a zúčastněnou firmou v kritické době nebylo služebního poměru ve smyslu zákona o pensijním pojištění.

Bez důvodná jest dále námitka stížnosti, že žal. úřad, ač sám připouští st-lovu vázanost vůči firmě, pokládá ji za nedostatečnou, aniž vyslovil, jaké intensity tato vázanost by musela býti, aby postačovala k založení poměru služebního. Žal. úřad usuzuje z určitých skutečností, že st-l sice byl vázán, že však jeho závazky nebyly toho druhu, aby zakládaly vázanost a podřízenost, jak vyznačují poměr plynoucí ze smlouvy služební, ježto každá dvoustranná smlouva přináší s sebou určité vzájemné povinnosti a závazky smluvních stran. V těchto projevech není žádného rozporu, jak stížnost zřejmě se domnívá, neboť vyjadřuje se v nich správný právní názor, že ne každý smluvní závazek, vykonávati určitou činnost ve prospěch jiné osoby, jest závazkem služebním.

St-li pak, jak právě dovozeno, nepodařilo se dovoditi, že na jeho straně byla taková podřízenost a vázanost, kterou by nebylo lze sloučiti pojmově s postavením samostatného obchodního zástupce. Nemohl proto nss, přezkoumávaje nař. rozhodnutí v mezích stížnosti, shledati vytýkanou nezákonnost.

Č. 11.773.

Pojištění nemocenské, invalidní a starobní:
I. * Dokud trvá zaměstnání povinně pojištěné, jest za účinnosti zákona o sociálním pojištění č. 221/1924 Sb. ve znění zák. č. 184/1928 Sb. přípustný přestup z pojišťoven §§ 24—26 cit. zák. k pojišťovnám náhradním (§§ 28, 29 a 30a) a naopak. — II. Za účinnosti organizačního zák. č. 125/1927 Sb. rozhoduje zem. úřad s konečnou platností o odvoláních do rozhodnutí okr. úřadu i v případech podle § 156 zák. čl. XIX:1907.

(Nález ze dne 5. března 1935 č. 11.361/35.)